

УДК 016:811.124"373.46(038)

ФУНКЦІОНАЛЬНА РОЛЬ ЛАТИНСЬКИХ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ СЛОВНИКІВ. (Дослідження на основі бібліографічних джерел)

Тихін ЛЕЩУК

*Національний університет "Львівська політехніка",
вул. С. Бандери, 55, Львів, 79013, Україна, тел. (0322) 72-17-67*

У статті проведено аналіз латинських словників на основі бібліографічних джерел, визначено їхні тематичні напрями, подано функціональну оцінку та методику практичного використання. Зосереджено увагу на значенні словника для розвитку наукових сфер. Висловлено пропозиції щодо удосконалення уніфікації словників та методики їх використання.

Ключові слова: бібліографічні джерела, латинські наукові терміни, галузеві словники, функціональна оцінка.

За наявності певної кількості латинських словників у бібліографічному каталозі ми не маємо ще відповідних аналітичних праць, які б узагальнювали досягнення в цій галузі за єдиною науково-системною схемою, з синтезом якості самих словників і досліджень у цій сфері. Йдеться насамперед про латинські науково-технічні термінологічні словники, їхнє дослідження за встановленими типологічними характеристиками. Це завдання вперше здійснюємо на основі вивчення бібліографічних досягнень у галузі розвитку латинських словників, а також на основі власних мовно-аналітичних праць. Зосереджуємо особливу увагу на актуальній ролі латиномовних термінологічних одиниць, необхідних для розвитку різних мов, і в її рамках – фахової мови. Особливе значення для такого дослідження мають бібліотечні фонди, де зібрано і систематизовано значну кількість одиниць з галузі латиномовного словництва.

Концептуальні засади функціонування словника. Словник був і залишається своєрідною енциклопедією знань, що відкриває необмежені можливості ненастанних пошуків до удосконалення життя. Він – важливий посередник у морально-етичних стосунках. За допомогою словника маємо змогу збагачувати наші професійні знання в окремих наукових напрямках, порівнювати їх з тими знаннями, якими вже володіємо і, отже, синтезувати досягнення і створювати власний позиційний конгломерат знань.

З іншого боку, словник є надійним ключем до знання чужоземних мов, володіння ними і з комунікативною, і з науковою метою. Латинська мова дала підґрунтя для створення дуже багатьох (близько 30 відсотків, а в галузі медицини і фармації понад 90 відсотків) і загальноживаних слів, і наукових термінів. Отже, словник має на меті не лише дати людині надійний ключ до розуміння літератури, історичних джерел, документації, рецептури, написаної латинською мовою, він одночасно є енциклопедією лексичних знань для пересічного мовця, не кажучи вже про фахівця-лінгвіста.

Сьогодні мусимо задовольнятися лише частковими, переважно українсько-латинськими словниками з окремих предметів. І до того ж такі словники, обмежені обсягом і тематикою, існують лише у формі додатків до того чи іншого підручника, адресованого переважно студентам медичних спеціальностей. Фармацевтична лексика, як правило, подана лише епізодично.

Важливість знання латинської мови бачимо на прикладі діяльності фахівців у сферах медицини і фармації. Від часу відокремлення медицини від фармації і появи для фармації нових можливостей подальшого розвитку виникли реальні потреби створити відповідну теоретичну і практичну базу для пошуків сучасних лікарських форм і препаратів у зв'язку з виникненням нових, досі невідомих діагнозів захворювань, інфекцій, пошестей тощо. До фармації останнім часом приєднується така важлива народна лікувальна галузь – фітотерапія.

Відокремлення фармації від медицини викликано, насамперед, тією обставиною, що медичні науки дуже розширили діапазони функціонування і дослідження у зв'язку з новими екологічними, кліматичними, науково-технічними та вкрай небезпечними для людського здоров'я радіаційними обставинами. Також і у фармації та фармакології з'являються щораз нові лікарські форми, види і препарати, відповідно до намагань надати людині реальну фармацевтичну допомогу в складних обставинах лікування, оздоровлення, зміцнення організму.

Об'єктивний стан науки та освіти в Україні викликав потребу збирати, систематизувати та видати у відповідних словниках все лексичне (термінологічне) багатство в різних наукових сферах. В українсько-латинському словництві також маємо вже певні досягнення. Так, 1995 р., з'явилася стараннями Львівського медуніверситету фундаментальна праця з медичної термінології (*див. аналіз лексикологічних праць*). Сюди зараховуємо і наші словники¹, що містять терміни і лексику з галузі фармації, мають одночасно універсальне значення для підготовки висококваліфікованих фахівців у системі охорони здоров'я. Вони є невеликі за обсягом, проте, як свідчить проведений попередньо аудиторний експеримент, можуть повністю забезпечувати навчальні потреби.

Створення спеціальності фармації при Національному університеті “Львівська політехніка” на базі двох потужних хімічних факультетів відкрило добрі перспективи для навчання висококваліфікованих фахівців-провізорів, фахівців для підприємств фармацевтичної промисловості України, що володіють технологією виготовлення ліків і одночасно складною новітньою технологічною апаратурою.

Складаючи словник, ми врахували нові обставини роботи фармацевтів і фармакологів, інших працівників фармацевтичної промисловості. Крім суто фармацевтичної термінології у словнику подано також деяку медичну лексику, тісно пов'язану з фармацевтичною, а також деяку загальнонаукову та загальнолітературну, без якої важко обійтися в латинській мові, коли маємо справу з текстами широкого діапазону. Така структура словника повинна методично й дидактично сприяти раціональному навчальному процесу.

Етико-філософське значення словника. Це питання розглянемо на двох рівнях: лінгвістичному і фахово-предметному.

У всіх мовах індоєвропейської мовної групи (а їх більше сорока) на рівні власномовних функціонує велика кількість слів, запозичених з латинської та грецької, і саме там треба шукати джерело їхньої етимології (семантики і структури). Варто нагадати, що і латинська мова не існувала сама по собі безвічно, а її джерелом, як і інших давніх мов, є санскрит (давня мова Індії).

Порушуючи ці питання під час аналізу словникової лексики, ставимо метою інтелектуалізувати рівень пересічного користувача словником.

¹ *Лецук Т.Й., Семенюк М.Т., Новіков В.В.* Українсько-латинський та латинсько-український словник. – Львів: Добра книжка, 2000; *Лецук Т., Семенюк М., Очкуєв О.* Українсько-латинський словник. Львів: В-во НУ “Львівська політехніка”, 2001.

Кожна пересічна людина сьогодні має усвідомлювати, що її здоров'я, зрештою і її життя великою мірою залежать від неї самої, від її знань. Людина у певних екстремальних умовах повинна вміти зарадити собі і своєму оточенню. Можна передбачити, що курс загальної медицини і загальної фармації, а також екології буде впроваджено у навчальні плани.

Оскільки людина покладається не лише на медиків, вона сама мусить мати певні знання і вміння. Латинський словник є джерелом збагачення саме такими знаннями. Кожний повинен мати сьогодні певний вишкіл і обізнаність в медицині, санітарії, екології і, очевидно, у фармації (в лікарських засобах).

Інтелект людини вимагає постійного багатогранного розвитку. Цей процес здійснюється через мовну сферу. Початок третього тисячоліття характеризують лексичні впливи англомовних запозичень, насамперед у сферах дрібного і великого виробництва. Латинська мова, зрештою і давньогрецька, більшою чи меншою мірою послужили джерелом термінотворення для всіх європейських мов.

Сьогодні людина вникає у мовні процеси, ставлячи перед собою не лише наукову, але й виробничу мету. Наукова мета полягає у пізнанні генези мовних явищ власної мови та інших споріднених і неспоріднених мов, в пізнанні етимології лексики. Латинські запозичення складають переважну основу усіх назв у біології, ботаніці, багато їх у музиці, кібернетиці, моді. Ось деякі слова української мови, запозичені з латинської, що використовуються у медицині і фармації: *консиліум, спирт, сік, мікстура, драже, пастильки, ампула, алергія, апетит, ангіна, бронхи, вірус, діагноз, етер, доза, капсула, каверна* тощо.

Одночасно подальший розвиток науки й виробництва, поява нових продуктів цього виробництва, що виходять на світові ринки, потребує нових, універсальних, широкозрозумілих найменувань. І знову ж повертаємося до латинської мови. Так виникають нові назви – суто латинські, комбіновані з компонентів латинсько-рідномовних чи рідномовні з латинськими словотворчими елементами. Тут подаємо також деякі впроваджені нами терміни: “фітофармація” – *fitopharmatia*, “лікологія” – *sirologia*, “лікування грибами” – *fungocuratio* та ін., які стають міжмовними.

Звернемо увагу ще на один аспект практичного значення латинського словника для розкриття історії нашого минулого. В архівах знаходимо багато непрочитаних документів про нашу історію, написаних латинською мовою в різні періоди. Латинською мовою написано, наприклад, давню історію Львова. Дослідник сподівається знайти у них факти із нашого минулого, а може, і зробити нові несподівані відкриття. Тому, укладаючи словник, ми ставили собі саме багатогранну практичну мету.

Огляд лексикографічної літератури. Було б некоректно стверджувати, що лише наша епоха є початком розвитку латинсько-української лексикографії. Насправді основи неолатиністики в Україні сягають дуже давніх часів. Великий обсяг україномовних лексикографічних праць у минулому часто, на жаль, був винесений “на індекс” або залишався поза увагою широких кіл громадськості. Тим більше мусимо тут хоча б побіжно згадати деякі лексикографічні праці, про які нам вдалося дістати певну інформацію².

Ю. Кобилянський працював у європейському середовищі і використав великий обсяг літератури і україномовних, і німецькомовних латиністів. Добре обізнаний з популярними на той час латинсько-німецькими словниками Фройнда, Георгеса, Кльо-

² Кобилянський Ю. Русько-латинський словарець, призначений до вправ для вищих клас. – Чернівці, 1907; Його ж. Латинсько-український словар. – Відень; Чернівці: Накладом шкільної книжки, 1912. – 660 с.

ца, Гайніхена, Інгерслева, Фрея, Коха, Зелельмасра та інших, він намагався знайти оптимальний варіант структури словника. Із українських праць, які він використав для україномовної частини словникової статті, назвемо дослідження Б.Грінченка, Д. Сімовича-Венті, д-ра Й. Копача, К. Козака, д-ра Н. Сабата, проф. П. Куматовського, Й. Прийми, М. Пачовського, д-ра В. Щурата, С. Недільського, С. Шпойнарівського, Уманця-Спілки, Є. Тимченка, Желехівського-Недільського. Навіть уже цей перелік імен найвидатніших українських лінгвістів, з працями яких був знайомий Ю. Кобилянський і які враховував та використовував у правописній системі свого словника, свідчать, що тогочасна українська літературна мова була на високому щаблі розвитку. Деякі з цих правописних засад (наприклад, написання літери “г” та “ль”, а також “г” замість “ф” у словах грецького походження, суфікс “тер” замість “тр” і ін.) могли б бути використані у сучасній українській літературній мові.

Ю. Кобилянський поширював власну практику, набуту в галузі словництва. У наступному словникові, виданому 1912 р., подав великий обсяг синонімів до основних слів, класифікуючи їх за різними сферами вживання (наприклад, до латинського слова “paluster, stris, stre” подано 7 українських лексичних відповідників -грузький, багнистий, багновиця, багначка, мочаристий, трясовина, в багні живучий), підтверджуючи лексеми прикладами з літератури. Укладач словника використав велике багатство української лексики, науково обґрунтував їхнє правописне написання (наприклад, довів раціональність написання слів “педагог”, “лексикограф” та інших слів грецького походження). У словнику знаходимо багато прикладів з творів видатних римських письменників: Цезаря, Непота, Курція Руфа, Плінія, Катулла, Тибула, Горация, Лівія, Овідія, Салюстія, Тацита, Вергілія та ін.

Починаючи з 50-х рр. ХХ ст., з’являються малі за обсягом латинсько-українські та українсько-латинські медичні словники, вміщені у відповідні підручники латинської мови, призначені для студентів вищих та середніх медичних навчальних закладів, а також підручники, призначені для студентів університетів. Авторами цієї навчальної літератури були, як правило, вчителі і викладачі, що добре володіли своїм фахом³.

Значну пізнавальну, навчальну та наукову цінність має “Українсько-латинський словник”, вміщений у “Підручнику латинської мови”⁴. Це видання, отже, і його словник, рекомендувало Міністерство охорони здоров’я України як підручник для студентів медичних навчальних закладів. У словнику цього підручника подано 1200 лексико-термінологічних одиниць загальномедичного та фармакологічного спрямування. Українські слова виділені товстим шрифтом, щоб краще і швидше орієнтуватися, знаходячи відповідні назви. Словникова стаття, як правило, містить україномовний медичний термін та його латиномовний відповідник. В окремих випадках автори також тлумачать

³ Мушак Ю. Латинська мова для студентів університетів. – Львів: В-во Львів. ун-ту, 1964. – 251 с.; Маслюк В. Латинська мова. Підручник для філолог. і істор. ф-тів ун-тів. – Львів: В-во Львів. ун-ту, 1975. – 215 с.; Стулінська А. Латинська мова. Навч. посібник для мед. ін-тів. – Львів, 1986; Оленич Р. Латинська мова. Підручник для студентів романо-германської філології ун-тів і пед. ін-тів. – Львів: Світ, 1993. – 324 с.; Андрейчук І. Латинська мова. Курс практ. занять для студентів юрид. ун-ту. – 1964. – 251 с.; Венгльовський П. Латинська мова. Для студентів біолог. ф-тів ун-тів. – Львів, 1970. – 126 с.; Денис Н. Латинська мова. Посібник для студентів істор. ф-тів ун-тів. Львів: В-во Львів. ун-ту, 1972. – 127 с.; Сак Ю. Латинська мова. Посібник для студентів заочної форми навчання. – Ужгород: В-во Ужгород. ун-ту, 1978. – 138 с.; Шевченко Є. М. Латинська мова і основи медичної термінології (лат.-укр. та укр.-лат. словник для медичних училищ). – Київ, 1992. – 160 с.

⁴ Kosovik I. A., Sipàilo I. D. Lingua Latina medicinalis. – Київ, 1985. – 249 с.; Козовик І. Я., Шупайло Л. Д. Lingua Latina. 3 латинсько-українським та українсько-латинським словником. – Київ, 1993. – 248 с.

складні термінологічні одиниці. Україномовний термін подано в одній основній граматичній формі (дієслово – в неозначеній формі; іменник – в називному відмінку однини).

Поряд із значними достоїнствами цього словника назвемо деякі його недоліки. До них належить обмежене поле вживання у цьому словнику термінів з окремих важливих медичних галузей, таких, як хірургія, дерматологія, венерологія, психіатрія, ендокринологія та ін., зрештою, навіть фармакологічна лексика представлена далеко не вичерпно. Це стосується також і інших подібних словників, які ставлять метою багатогранну медичну освіту. Великий обсяг названої лексики вимагає створення окремих тематичних словників.

Розв'язати це питання непросто, оскільки існує певна неузгодженість між теорією і практикою створення підручника, і дуже добре розуміємо, що словник підручника повинен охоплювати переважно ту лексику (термінологію), яка пов'язана із змістом поданих текстів. А підручковий лексичний добір, як і граматична тематика підручника, покликані, виходячи з дидактичного погляду, забезпечувати лише фахове опрацювання поданого текстуального матеріалу. З цього огляду названий підручник досягнув своєї мети.

На особливу увагу заслуговує підручник “Латинська мова,” що побачив світ у видавництві “Здоров’я”⁵. Він належить до класу спеціалізованих і відповідно до свого призначення містить спеціалізований “Українсько-латинський медичний термінологічний словник” (обсягом 1500 лексичних одиниць, с. 311–328). Загальномедична лексика доповнена загальнофармацевтичною. У підручнику окремо виділено “Українсько-латинський словник клінічних термінів” (приблизно 600 одиниць), а також перелік (100 одиниць) фармацевтичних номенклатурних позначень.

Словникову статтю побудовано за такою самою схемою, як і статті в попередніх словниках. Іменники подано у називному та родовому відмінках однини з позначенням роду іменника (m, f, n), прикметники – у трьох граматичних родах – чоловічому, жіночому, середньому; дієслова – у чотирьох основних формах (Indicativi Praesentis Activi, Indicativi Perfecti Activi, Supinum та Infinitivi Praesentis Activi). Деякі лексичні позначення супроводжують синоніми, а також грецькі лексичні дублети. Підручник рекомендовано Міністерством охорони здоров’я України для студентів вищих медичних навчальних закладів освіти 3-го та 4-го рівнів акредитації.

Заслуговує на увагу також компактний посібник з латинської мови Є. М. Шевченко “Латинська мова і основи медичної термінології”⁶. Тут автор помістила “Українсько-латинський словник” (близько 400 слів). Крім загальномедичної термінології, у ньому фігурує також основна фармацевтична термінологія та деякі терміни з анатомії людського тіла. Словникова стаття відповідає загальноприйнятому стандарту. Добре опрацьована також книга львівських латиністів Романи Олійник та Володимири Кінаш, які склали підручник “Латинська мова”⁷, проте “Українсько-латинський словник” охоплює в цьому підручнику дуже мало (ледве кілька) сторінок.

Окреме місце в потоці українсько-латинських словників посідають лексикографічні праці немедичного профілю. Сюди належать насамперед ті словники, які увійшли у загальноосвітні підручники латинської мови, призначені переважно для шкіл гімназійної, ліцеальної, зрештою і середньої загальноосвітньої форми навчання, що

⁵ Краковецька Г. О., Бобирьов В. М., Беляєва О. М. Латинська мова. Рецепттура. Клінічна термінологія. – Київ: Здоров’я 1999. – 360 с.

⁶ Шевченко Є. М. Латинська мова і основи медичної термінології ...

⁷ Олійник Р., Кінаш В. Латинська мова. – Львів: Дивосвіт, 2000. – 286 с.

з'являються останнім часом за рекомендацією Міністерства освіти і науки України. Відзначимо наявність у них переважно загальнонавчальної лексики, а також загальнонавчаних наукових термінів.

У контексті розгляду цієї категорії словників вигідно виділяється солідний “Українсько-латинський словник”, що є доповненням до підручника латинської мови Ганса Обергера⁸. Обсяг цього словника – 61 с. він охоплює близько 2200 лексичних одиниць. Словникова стаття відповідає всім необхідним нормам. Подано також широкий діапазон лексичних синонімів. Дискусійним можна вважати використання у словнику старописного “v” замість “u”, напр., “Lingva” замість нині вживаного “Lingua”.

Звернемося ще до праці Р. Оленича “Латинська мова”. Вона охоплює курс фонетики, морфології, синтаксису та містить додаток з окремими текстами для практичного засвоєння теоретичного матеріалу. Цінність цього підручника полягає в тому, що тут подано великий за обсягом “Латинсько-український словник” (займає одну чверть обсягу підручника, близько 3800 лексичних одиниць), а також 156 латинських сентенцій. Українсько-латинський словник, проте, відсутній. Зосереджено увагу на латинських лексичних основах, спільних для багатьох мов. Подано наукові терміни латинського походження, які використовуються в багатьох споріднених і неспоріднених мовах, наприклад, в українській: адаптація, акт, акція, армія, артист, гонорар, культура, література, республіка, реформа, університет. У словнику, складеному відповідно до загальних правил лексикографії, подано переважно наукову, літературну, побутову, загальну лексику.

Справді історичною подією у медичних колах, зрештою, і в системі охорони здоров'я та в системі медичної освіти України можна вважати появу в Україні першого великого двотомного спеціалізованого “Українсько-латинсько-англійського медичного тлумачного словника”⁹. Ця сумлінно підготована праця (участь в її написанні взяли майже всі найвидатніші вчені Львівського медичного університету під неформальним керівництвом проф. Л. Петрух) має одночасно важливе лексикографічне значення і може служити добрим прикладом та правописною основою україномовних медичних термінів. Тут повернено і продовжено найкращі українські мовні традиції попередніх десятиліть. Не буде перебільшенням, коли скажемо, що маємо справу з фундаментальним, енциклопедичним дослідженням практичного призначення, яке охоплює понад 36 тис. слів з галузі медицини різних напрямків (крім фармації). Як не парадоксально, а працівники Львівського медичного університету зробили більше добра для української лексикографії і для українського правопису, ніж вся теперішня правописна Комісія.

Із останнього випуску варто відзначити перший великий за обсягом неспеціалізований загальнолітературний латинсько-український словник, що з'явився за останні 70 років в Україні¹⁰. Тут представлено широкий діапазон багатозначних слів. Медична та фармацевтична термінологія переважно відсутня. Іменники, дієслова, прикметники та прийменники подано у стандартних граматичних формах. Поява цього словника, як і двотомового “Українсько-латинського медичного словника”, згаданого

⁸ Oberger H. *Lingua Latina per se illustrata*. / Упор. текстуально та словниково українською мовою Л. Смольська. – Львів: Вид-во Львівської Богословської Академії, 1997. – 382 с.

⁹ Українсько-латинсько-англійський медичний тлумачний словник/ Укл. А. Петрух, І. Головка та ін. За ред. М. Павловського, П. Петрух. – Львів: Вид. спілка “Словник” Львів. держ. мед. ун-ту ім. Данила Галицького, 1995. – Т. 1. – 651 с.; Т. 2. – 786 с

¹⁰ Латинсько-український словник / Укл. М. Трофимук, О. Трофимук. – Львів: В-во Ін-ту неолатиністики, 2001. – 694 с.

вище, є важлива подія в науковому, зрештою і культурному житті не лише Галичини, але і всієї України.

Торкаючись перспектив розвитку латинських і давньогрецьких словників в Україні, можемо говорити про особливу потребу опрацювання і випуску Великого латинсько-українського та українсько-латинського словника з елементами етимології, необхідного для творчої праці українських дослідників, та такого ж Українсько-грецького і грецько-українського словника як важливої основи вивчення і перекладу видатних творів античності: Гомера, Геродота, Есхіла, Єврипіда, Софокла, Аристофана та ін., необхідного зрештою для термінотворчого процесу й міжнародного термінорозуміння.

Методичні поради до користування словником розглянемо на прикладі нашого словника¹¹, який містить три розділи лексики, предметно тісно між собою пов'язаних. Це загальноживана літературна лексика, без якої був би неможливий переклад і розуміння будь-якого тексту, адже фахова література не може будуватися лише на фахових термінах, використанні службових слів та загальної лексики. Другий розділ містить загальномедичну лексику, переважно з терапії, хірургії та анатомії, що також є важливим компонентом цього спеціалізованого словника, бо дає змогу “мати під рукою” діапазон лексики, який наближає користувача до реалізації поставленої мети. Третій розділ охоплює фармацевтичну термінологію та близьку до неї термінологію з фітофармації (слова з фітофармації супроводжуються позначкою “ф”). У словник ми намагалися помістити загальнолітературну лексику, скориставшись окремими класичними творами римської літератури (Цезаря, Лівія, Овідія, Горация та ін.). Деякі загальноживані слова супроводяться синонімами, наскільки це відповідає меті словника. Звернемо увагу на те, що, наприклад, слово “habeo” – “маю” супроводять не менше ніж 16 синонімів-відповідників¹².

Усі поміщені у словник лексичні одиниці розташовані в алфавітній послідовності. Слова однієї з двох мов виділені жирним шрифтом. Для позначення родів іменників вжито скорочення “m”, “f”, “n”. Іменники, які вживаються лише у множині, позначені відповідно латинськими скороченнями “pl” (pluralia tantum), якщо в одиниці, то – “sg” (singularia tantum). Прикметники подано у трьох родах з відповідними латинськими закінченнями: “-us” для чоловічого роду, “-a” для жіночого, “-um” для середнього (інші випадки прикметникових закінчень також позначені відповідно у трьох родах). Усі дієслова подано в чотирьох часових формах, відповідно до чотирьох латинських дієвідмін (кон'югацій) – у теперішньому часі, у минулому доконаному, у супініум та в неозначеній формі (Indicativi Praesentis Activi, Indicativi Perfecti Activi, Supinum та в Invitivi Activi). Прийменники, що керують відповідними відмінками, супроводяться поясненнями з вказівкою на те, в яких випадках і яким відмінком керує прийменник. Позначення наголосів на словах відсутні, оскільки de facto їх не подається в латинських текстах чи рецептах, до того ж ця мова не використовується в усно-комунікативному варіанті. Проте нагадаємо загальне правило: наголос у словах латинської мови ставиться на першому складі у двоскладових словах (напр., сито – лікую, cito – швидко), або на третьому складі від кінця (напр., habeo – маю, paruo – приготую). Ніколи наголосу не ставимо на останньому складі.

Пишучи медичні і фармацевтичні терміни, ми дотримувалися усталеної на початку ХХ ст. української традиційної та міжнародної медичної правописної системи.

¹¹ Лещук Т. Й., Семенов М. Т., Новіков В. В. Українсько-латинський та латинсько-український словник.

¹² Латинсько-український словник. – Львів, 2001. – С. 262.

Суть цієї системи на українському мовному ґрунті дуже проста і функціонально оптимальна: греко-латинські лексичні запозичення, що використовуються у медицині (фармації), записуються і вимовляються зі збереженням їх основної автохтонної специфіки. Таких засад дотримувалися найвидатніші українські лінгвісти: В. Сімович, Є. Тимченко, С. Смаль-Стоцький, Ю. Кобилянський, Є. Лукасевич та вся плеяда видатних українських письменників минулого.

Дослідивши понад сорок латинських словників, зафіксованих у бібліографічних каталогах, можемо зробити деякі висновки:

1. Завдяки впорядкованим каталогам читач має всі можливості оперативного знаходити і використовувати наявні в бібліотеці латинські словники різних випусків.

2. Відчутною є потреба у складанні і тематичних, і загальних словників, опрацьованих за системними правилами з урахуванням їх функціональної ролі.

3. Складання словників – дуже цікава і корисна справа. Деякі розбіжності, наявні у структурі словників, наводять нас на думку, що варто було б уніфікувати лексикографічну працю цього напрямку, беручи за основу та враховуючи найкращі зразки, які в нас уже є і про які йшлося у статті.

4. Результати проведеного аналізу словників могли б послужити внеском у створення нового розділу лексикографії – термінологічної лексикографії, потрібної для програмування лексикографічного розвитку, необхідного і на етнічнорічному, і на міжмовному рівнях.

FUNCTIONAL ROLE OF THE LATIN TERMINOLOGICAL DICTIONARIES (investigation on the basis of bibliographical resources)

Tykhin LESHCHUK

*National University Lviv Polytechnica,
55, Bandera Str., Lviv, 79013, Ukraine, phone (0322) 72-17-67*

In the article, the analysis of Latin dictionaries on the basis of bibliographical resources is carried out, their main directions are defined, functional estimation and methodology of their practical usage is considered.

The importance of the dictionary for the development of scientific spheres is emphasized. Proposals as for further processes of dictionary unification are improved and methodology of their usage is suggested.

Key words: bibliographical resources, latin scientific term, specialized dictionaries, functional estimation.

Стаття надійшла до редколегії 22.07.2004

Прийнята до друку 27.12.2004